

ใบความรู้ที่ ๖ เรื่อง การจับใจความสำคัญจากการฟังและดู

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง สื่อสารคล่องต้องรู้วิธี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง การจับใจความสำคัญจากการฟังและดู

รายวิชา พื้นฐานภาษาไทย รหัส ท๑๕๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

การจับใจความสำคัญจากการฟังและดู

การจับใจความสำคัญจากการฟังและดู เป็นการจับใจความสำคัญหรือข้อคิด หรือความคิดหลักของเรื่อง ที่ฟังและดู โดยใจความสำคัญนั้น จะเป็นสิ่งที่ครอบคลุมเรื่องราวทั้งหมดที่ฟังและดู

ใจความสำคัญ หมายถึง ใจความที่สำคัญที่สุด หรือเรียกว่า เป็นหัวใจหลักของเรื่องนั้นทั้งหมด เช่น

- การฟังและดูครูเล่านิทาน : ในนิทาน ๑ เรื่องจะมีใจความสำคัญหรือความคิดหลักของเรื่อง อาจเป็นข้อความหรือประโยคที่ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของเรื่อง หรืออาจเป็นข้อคิดของเรื่อง
- การฟังและดูข่าว/เหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน : ในแต่ละวันเราจะได้ฟังและดูข่าวหรือเหตุการณ์ ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันซึ่งทำให้เราได้รู้และเป็นประสบการณ์นั้น ในเรื่องที่ได้ฟังและดู มักจะมีความคิดหลักหรือที่เรียกว่า “ประเด็นหลัก” ของข่าว/เหตุการณ์นั้น ๆ ซึ่งจะทำให้เราเข้าใจภาพรวมได้โดยง่าย

หลักการจับใจความสำคัญจากการฟังและดู

๑. ตั้งจุดมุ่งหมายในการฟังและดูให้ชัดเจน
๒. ฟังและดูเรื่องราวอย่างคร่าว ๆ พอเข้าใจ และเก็บประเด็นที่สำคัญ ๆ ของเรื่อง
๓. เมื่อฟังและดูจบให้ตั้งคำถามตนเองว่าเรื่องที่อ่านมี “ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร”
๔. นำสิ่งที่สรุปได้มาเรียบเรียงใจความสำคัญใหม่ด้วยสำนวนของตนเอง เพื่อให้เกิดความสละสลวย

จุดมุ่งหมายของการสรุปความจากการฟังและดู

การจับใจความสำคัญจากเรื่องที่ฟังและดู แล้วนำมาเรียบเรียงใหม่อย่างสั้น ๆ เพื่อให้รู้ว่าเป็นเรื่องอะไร โดยมี “ใคร ทำอะไร มีใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร” จุดมุ่งหมายของการสรุปความจากการฟังและดูมีดังนี้

๑. เพื่อนำไปใช้ เช่น เพื่อข้อมูลที่นำมาเขียนเรียงความ เพื่อช่วยทบทวนความรู้ ความคิด และความจำ เพื่อนำใจความสำคัญไปใช้ในการติดต่อสื่อสาร ช่วยให้การฟังและการดูได้ผลดียิ่งขึ้น

๒. เพื่อความเพลิดเพลิน ได้แก่ การรับสารเพื่อความสนุกสนาน ผ่อนคลายความตึงเครียด ไม่เน้นความสำคัญของเนื้อหาสาระ ไม่จำเป็นต้องมีสมาธิมากนักในการรับสาร

๓. เพื่อความจรรโลงใจ ได้แก่ การรับสารที่ก่อให้เกิดสติปัญญาหรือช่วยยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น ผู้รับสารต้องมีวิจารณญาณที่จะเชื่อหรือปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง

๔. เพื่อประเมินผลและวิจารณ์ ได้แก่ การรับสารที่ต้องอาศัยความรู้อย่างละเอียด ถูกต้องในเรื่องที่จะประเมินหรือวิจารณ์ นอกจากนั้น ต้องมีความเป็นธรรม ไม่มีอคติต่อผู้ส่งสารหรือตัวสาร

กระบวนการฟังและการดูมี ๖ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ขึ้นได้ยินหรือเห็นเป็นขั้นต้นของการรับสาร เมื่อมีคลื่นเสียงมากกระทบกับโสตประสาทหรือได้เห็นภาพที่ปรากฏอยู่ในสายตา
๒. ขึ้นพิจารณาแยกแยะเสียงที่ได้ยินหรือภาพที่เห็น ว่าเป็นเสียงอะไรหรือภาพอะไร คน สัตว์ สิ่งของ หรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ
๓. ขึ้นยอมรับ เป็นขั้นตอนที่ต่อจากการพิจารณาแล้ว ผู้ฟังหรือผู้ดูอาจยอมรับหรือปฏิเสธว่าข้อความที่ได้ยินหรือภาพที่เห็น สื่อความหมายได้หรือไม่
๔. ขึ้นตีความ เป็นขั้นที่ผู้ฟังหรือผู้ดูแปลความหมายหรือตีความหมายของสิ่งที่ได้ยินหรือได้เห็นให้ตรงกับจุดประสงค์ของผู้ส่งสารที่ต้องการสื่อถึงผู้รับสาร เนื่องจากสารที่ส่งมาอยู่ในรูปของความหมายโดยนัย
๕. ขึ้นเข้าใจ เป็นขั้นที่ผู้ฟังหรือผู้ดูทำความเข้าใจกับข้อความที่ได้ยินหรือภาพที่ได้เห็น
๖. ขึ้นนำไปใช้ เป็นขั้นที่พิจารณาจนเข้าใจ อย่างถ่องแท้แล้ว ผู้ฟังและผู้ดูก็จะมีปฏิกิริยาตอบสนอง

หลักการฟังที่ดี

๑. ฟังให้ตรงจุดประสงค์ คือ กำหนดจุดประสงค์ในการฟัง เช่น ฟังเพื่อเอาความรู้ ฟังเพื่อสรุปความรู้
๒. ฟังด้วยความพร้อม คือ ต้องมีความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา
๓. ฟังอย่างมีสมาธิ คือ มีความตั้งใจ จดจ่ออยู่กับเรื่องที่ฟังหรือดู ไม่ฟังชานคิดถึงเรื่องอื่น
๔. ฟังด้วยความกระตือรือร้น คือ มีความสนใจ เห็นประโยชน์หรือคุณค่าของเรื่องที่ฟัง
๕. ฟังโดยไม่มีอคติ คือ ไม่มีความลำเอียง ซึ่งความลำเอียงเกิดจากความรัก ความโกรธ
๖. ฟังโดยใช้วิจารณ์ญาณ คือ นำสิ่งที่ฟังมาประเมินว่ามีประโยชน์หรือน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด

มารยาทในการฟังและดู

๑. ฟังและดูด้วยความสงบ เพราะจะช่วยให้มีสมาธิมากขึ้น
๒. ฟังและดูด้วยความตั้งใจ และจดบันทึกประเด็นสำคัญ
๓. ปรบมือแสดงอาการ เมื่อประทับใจ
๔. มองหน้าและสบตาของผู้พูด
๕. เมื่อมีข้อสงสัย ควรยกมือถามหลังผู้พูดเปิดโอกาสให้ถาม ไม่ควรถามแทรกขณะที่ผู้พูดกำลังพูดอยู่
๖. ไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นขณะฟัง
๗. ไม่ควรแสดงท่าทาง สีหน้า เมื่อไม่พอใจผู้พูด
๘. ตั้งใจฟังและดูเรื่องราว ตั้งแต่ต้นจนจบ ไม่ควรลุกเดินหนีออกจากที่ประชุม
๙. ไม่ควรแสดงกิริยาที่ไม่เหมาะสม เช่น โห่ร้อง หัวเราะเสียงดัง พูดตะโกนถาม หรือนั่งกระดิกเท้า
๑๐. ไม่ควรเดินเข้าเดินออกขณะที่ผู้พูดกำลังพูด หากมีความจำเป็นควรทำความเคารพก่อน